

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Στις παραγράφους 1-4 περιγράφονται:

- ◆◆ Οι πρώτες ενέργειες του Λυσάνδρου
- ◆◆ Η στάση των πόλεων
- ◆◆ Η τύχη των προδοτών
- ◆◆ Η τακτική του Λυσάνδρου και ο επιδιωκόμενος σκοπός
- ◆◆ Οι άλλες ενέργειες του Λυσάνδρου
- ◆◆ Η απήχηση της είδησης στην Αθήνα και η αιτιολόγηση της συναισθηματικής κατάστασης των Αθηναίων
- ◆◆ Οι αποφάσεις της εκκλησίας του δήμου

Οι πρώτες ενέργειες του Λυσάνδρου

Ο Λύσανδρος ήταν κυρίαρχος της πολιτικής κατάστασης μετά τη συντριπτική ήττα των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς. Στόχος του Λυσάνδρου ήταν η κατάληψη της Αθήνας. Όμως δε βιαζόταν. Πρώτα ρύθμισε την πολιτική κατάσταση στη Λάμψακο, σύμφωνα με τα συμφέροντα της Σπάρτης (Έπει δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο). Διόρισε δεκαρχίες, δηλαδή μια αρχή δέκα ολιγαρχικών ανδρών, που κυβερνούσαν σύμφωνα με τα συμφέροντα της Σπάρτης και εξασφάλιζαν την κατοχή της πόλης. Το σύστημα των δεκαρχιών ο Λύσανδρος το επέβαλε πρώτα στην Έφεσο και ύστερα από τους Αιγός ποταμούς στη Λάμψακο. Έτσι μετέβαλε το δημοκρατικό πολίτευμα της Λαμψάκου σε ολιγαρχικό. Έπειτα έπλευσε προς το Βυζάντιο και την Καληδόνα (έπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καληδόνα). Το Βυζάντιο και η Καληδόνα βρίσκονταν στην είσοδο του Βοσπόρου: στην ευρωπαϊκή ακτή βρισκόταν το Βυζάντιο και στην ασιατική ακτή η Καληδόνα. Το Βυζάντιο κατέλαβε με προδοσία ο Αλκιβιάδης το φθινόπωρο του 409 π.Χ. ενώ την Καληδόνα κυριεύσε ο στρατηγός των Αθηναίων στον Πόντο Θρασύβουλος. Οι κινήσεις αυτές του Λυσάνδρου ήταν πολιτικές και στρατιωτικές.

Η στάση των πόλεων

Οι ολιγαρχικοί κάτοικοι του Βυζαντίου και της Καληδόνας, μετά τη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς, κατέλαβαν την πολιτική εξουσία. Αυτοί υποδέχθηκαν με ενθουσιασμό τον Λύσανδρο ως ελευθερωτή από την αθηναϊκή κυριαρχία (Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο). Οι κάτοικοι των δύο αυτών πόλεων παρέδωσαν στον Λύσανδρο με σπονδές τις πόλεις τους αλλά και εξασφάλισαν ασφαλή αποχώρηση για τους άνδρες της αθηναϊκής φρουράς (τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες). Σπονδές ήταν η επίσημη συμφωνία στην οποία κατέληγαν οι αντιπρόσωποι των αντιπάλων και την οποία επισφραγίζαν με την επίκληση των θεών ως μαρτύρων για την τήρησή της. Οι παραβάτες είχαν να αντιμετωπίσουν την οργή των θεών αλλά και την κατακραυγή όλων των Ελλήνων. Έτσι, με τον ιερό θεσμό των σπονδών, αυτοί που αποχωρούσαν μετά από πολιορκία και παράδοση, ήταν ασφαλείς ως προστατευόμενοι των θεών. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι οι εμπόλεμοι (Αθηναίοι και Σπαρτιάτες) παρά τη διαφορά στο πολίτευμα τους και παρά την σκληρότητα του πολέμου, σέβονται πανελλήνια καθιερωμένους θεσμούς.

Η τύχη των προδοτών

Το φθινόπωρο του 409 π.Χ. ο Αλκιβιάδης πολιορκήσε το Βυζάντιο, στο οποίο διοικητής ήταν ο Σπαρτιάτης Κλέαρχος. Όταν απουσίασε για λίγο ο διοικητής από το Βυζάντιο πέντε δημοκρατικοί Βυζάντιοι, οπαδοί των Αθηναίων, επειδή δεν άντεχαν τον θάνατο από πείνα που είχε πέσει στην πόλη τους, πρόδωσαν την πόλη ανοίγοντας τη νύχτα τις πύλες της πόλης για να μπουν οι Αθηναίοι. Οι τέσσερις από τους Βυζαντίους που θεωρήθηκαν προδοτές, κατάφεραν να αποφύγουν τη σύλληψη από το Λύσανδρο που κατέλαβε το Βυζάντιο. Αυτοί κατέφυγαν ως πρόσφυγες πρώτα στον Πόντο και έπειτα στην Αθήνα μετά την αποκατάσταση της αθηναϊκής δημοκρατίας, όπου πήραν τα δικαιώματα του Αθηναίου πολίτη (οι δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι). Ο πέμπτος προδότης του Βυζαντίου Αναξίλαος στάλθηκε στην Σπάρτη, όπου δικάστηκε, αλλά αθώωθηκε γιατί είπε ότι δεν παρέδωσε το Βυζάντιο στον Αλκιβιάδη για χρήματα, αλλά γιατί δεν μπορούσε να βλέπει τα γυναικόπαιδα να πεθαίνουν εξαιτίας της πείνας.

Η τακτική του Λυσάνδρου και ο επιδιωκόμενος σκοπός

Οι Σπαρτιάτες πολιορκούσαν την Αθήνα από το 413 π.Χ. απ' τη Δεκέλεια, προτού ακόμη να

λήξει η Σικελική εκστρατεία. Γι' αυτό ο ανεφοδιασμός της Αθήνας γινόταν με τον εμπορικό της στόλο, ο οποίος μετέφερε σιτάρι από τη Θράκη και τον Εύξεινο Πόντο. Ενώ ο Άγης πολιορκούσε την Αθήνα από τη στεριά, ο Λύσανδρος καταλαμβάνοντας το Βυζάντιο και τη Καλχηδόνα, απέκοψε τους θαλάσσιους δρόμους ανεφοδιασμού της Αθήνας. Παράλληλα εφαρμόζοντας ένα ευρύτερο σχέδιο πολιορκίας, ο Λύσανδρος έστειλε στην Αθήνα τους Αθηναίους που συναντούσε, ώστε να συγκεντρωθούν στην πολιορκημένη Αθήνα περισσότεροι Αθηναίοι και να καταναλώνουν πιο γρήγορα τα τρόφιμα μέσα από τα Μακρά τείχη, με αποτέλεσμα να παρουσιαστεί πιο γρήγορα πλήρης έλλειψη τροφίμων (Λύσανδρος δέ τούς τε φρουρούς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινα που ἄλλον ἴδιοι Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διδοὺς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὐ, εἰδῶς ὅτι ὅσῳ ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, θᾶπτον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσεσθαι). Παράλληλα απαγόρευσε με την απειλή θανατικής ποινής κάθε εισαγωγή σιταριού στην Αθήνα και αργότερα απέκλεισε και τον Πειραιά.

Οι άλλες ενέργειες του Λυσάνδρου

Στο Βυζάντιο και στη Καλχηδόνα ο Λύσανδρος άφησε ως αρμοστή το Σθενέλαο το Λάκωνα (Καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνας Σθενέλαον ἄρμοστην Λάκωνα). Αρχικά οι αρμοστές ήταν στρατιωτικοί και πολιτικοί Σπαρτιάτες άρχοντες, είκοσι τον αριθμό, που διοικούσαν τις πόλεις των περιοίκων. Στη διάρκεια όμως του Πελοποννησιακού πολέμου και μετά διοικούσαν τις πόλεις που είχαν περιέλθει στην ηγεμονία της Σπάρτης. Ο θεσμός καταργήθηκε το 371 π.Χ. μετά τη μάχη των Λεύκτρων. Στη συνέχεια ο Λύσανδρος επέστρεψε στη Λάμψακο και επισκεύαζε τα πλοία του (αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν), αφού θα προβεί σε ναυτικό αποκλεισμό της Αθήνας, ο οποίος θα είναι και η τελευταία πράξη του πολέμου. Ο Λύσανδρος στη Λάμψακο έστρεψε τις προσπάθειές του στη ναυπήγηση τριήρων και στην επάνδρωσή τους με έμπειρους ναύτες, για να μπορέσει να νικήσει την πολιορκημένη Αθήνα.

Η οργάνωση του λόγου στην πρώτη παράγραφο

Οι κινήσεις του Λυσάνδρου και των συμμάχων του, οι οποίες δηλώνουν διάρκεια, εκφράζονται με παρατατικό (έκπλεῖ, ὑπεδέχοντο, ἀπέπεμπεν, εἰδῶς, ἐπεσκεύαζεν), ενώ τα συντελεμένα γεγονότα αποδίδονται με αόριστο (κατεστήσατο, ἀφέντες, προδόντες, ἔφυγον). Εντάσσει τις κινήσεις του Λυσάνδρου σ' ένα πλαίσιο άλλων ενεργειών και κινήσεων: στο πλαίσιο αυτό βάζει τους δευτερεύοντες όρους και τις επιρρηματικές μετοχές. Αξιοπρόσεχτο είναι το γεγονός ότι οι ενέργειες του Λυσάνδρου δεν είναι μόνο στρατιωτικές αλλά έχουν και πολιτικό χαρακτήρα. Πολεμική αναμέτρηση δεν υπάρχει βέβαια, υπάρχει όμως η απειλή, που είναι εξίσου αποτελεσματική και η δράση για καθεστωτικές αλλαγές. Χαρακτηριστικό επίσης είναι ότι η διαπλοκή και η εναλλαγή των παρελθοντικών χρόνων συγκλίνει και αποκαλύπτει τον επιδιωκόμενο σκοπό του Λυσάνδρου (τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσεσθαι), η πραγμάτωση του οποίου θα σημάνει και την παράδοση της Αθήνας.

Η απήχηση της είδησης στην Αθήνα και η αιτιολόγηση της συναισθηματικής κατάστασης των Αθηναίων

Η Πάραλος, το ιερό πλοίο της Αθήνας, έφερε τη θλιβερή είδηση της καταστροφής του αθηναϊκού στόλου στους Αιγός ποταμούς (Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἔλέγετο ἡ συμφορὰ). Στην αρχή οι Αθηναίοι ξεσπούν σε θρήνους, που το βουητό τους φτάνει από τον Πειραιά ως την πόλη, καθώς η είδηση μεταδίδεται από τον ένα στον άλλο (καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῶ ἑτέρῳ παραγγέλλων). Ο φόβος και η αγωνία, η ανασφάλεια και η απελπισία τους κρατούν ξάγρυπνους και οδύρονται (ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη) γιατί:

◆◆ Πενθοῦσαν αὐτοὺς που χάθηκαν στη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς (οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες)

◆◆ Θρηνοῦσαν περισσότερο για τη δική τους τύχη (ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοὺς). Αρχίζουν να συναισθάνονται ότι έχασαν τη δύναμή τους και ότι με την αντιστροφή των πραγμάτων τους περιμένει η ίδια τύχη που αυτοί επεφύλαξαν σε ουδέτερους, αντιπάλους και αποστάτες συμμάχους (πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν..... καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων). Καταλαβαίνουν ότι ήρθε η σειρά τους να πάθουν όσα δεινά οι ίδιοι διέπραξαν χωρίς όικτο και ανθρωπισμό. Οι Αθηναίοι, εκπροσωπώντας το δικαιο του ισχυρότερου και ακολουθώντας ιμπεριαλιστική πολιτική δε διστάζουν και χωρίς κανένα ηθικό φραγμό επεκτείνουν την ηγεμονία τους καταργώντας την αυτονομία και ανεξαρτησία μικρών πόλεων / κρατών.

Οι αποφάσεις της Εκκλησίας του Δήμου

Την επόμενη μέρα οι Αθηναίοι συνέρχονται από το σοκ που υπέστησαν και δραστηριοποιούνται. Έτσι συγκαλούν την εκκλησία του δήμου και παίρνουν έκτακτα μέτρα που δείχνουν την αποφασιστικότητα τους αλλά και το μέγεθος του κινδύνου. Κλείνουν όλα τα λιμάνια εκτός από τον Πειραιά, επισκευάζουν τα τείχη, ενισχύουν τις φρουρές και προετοιμάζουν γενικά την πόλη για την επικείμενη πολιορκία (Τῆ δ' ὑστεραία ἐκκλησίαν ἐποίησαν..... παρασκευάζειν τὴν πόλιν).

Μακρὰ Τείχη

Έτσι ονομάζονταν τα τείχη που προστάτευαν το τμήμα της Αττικής μεταξύ της Αθήνας, του Πειραιά και του Φαλήρου. Το ένα από αυτά κατέληγε στον Πειραιά και το άλλο στο Φάληρο. Τις βάσεις τους τις είχε θέσει ο Κίμων αλλά τα αποπεράτωσε ο Περικλής, ο οποίος μάλιστα για μεγαλύτερη ασφάλεια ανάμεσα στον Πειραιά και στο Φάληρο έχτισε και τρίτο σκέλος. Συνεπώς τα τείχη είναι το βόρειον, το μέσον και το νότιον.

Τα λιμάνια της Αθήνας

Τα λιμάνια της Αθήνας ήταν: α) του Φαλήρου (Φαληρικός ὄρμος), β) της Μουνιχίας (το σημερινό Τουρκολίμανο), γ) της Ζέας (το σημερινό Πασαλιμάνι), δ) του Πειραιά ή το Εμπόριον και ε) του Κανθάρου που ήταν μέρος του Πειραιά.

Η οργάνωση του λόγου στη δεύτερη παράγραφο

Χρησιμοποιείται παρατατικός (έλεγχο, διήκεν, πενθοῦντες) που δείχνει τη διάρκεια και την έκταση του θρήνου αλλά και τη συνειδητοποίηση του κινδύνου. Εκτός από τον παρατατικό, τα ρήματα είναι και στον ἀόριστο (ἀφικομένης, ἐκοιμήθη, ἐποίησαν, κρατήσαντες) που δηλώνει την οριστική τροπή του πολέμου, αλλά και την ὑστατη προσπάθεια για να αποτραπεί η ήττα. Το ανακόλουθο σχήμα (ονομαστική ἀπόλυτη) μαρτυρεί τη σύγχυση και την ταραχή των Αθηναίων. Το πολυσύνδετο σχήμα και η επιδοτική σύνδεση που ακολουθεί τονίζουν τα συσσωρευμένα δεινά που προκάλεσαν οι Αθηναίοι κατά καιρούς, αλλά και τα μέτρα για την απόκρουση του κινδύνου. Η είδηση της συμφοράς και η απήχησή της, η συνειδητοποίηση της απειλής και οι αποφάσεις για την αποτροπή της δίνονται με τρόπο κινηματογραφικό.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΜΠΕΔΩΣΗΣ

Ι. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

α. Ερωτήσεις ελεύθερης ανάπτυξης

1. Ποιες ήταν οι πρώτες ενέργειες του Λυσάνδρου μετά τη νίκη του στους Αιγούς ποταμούς και γιατί;
2. Πώς υποδέχτηκαν οι κάτοικοι των πόλεων αυτών τον Λύσανδρο και γιατί;
3. Ποια τύχη είχαν οι προδότες και οι συνεργάτες του Αλκιβιάδη;
4. «τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες»: Να ερμηνεύσετε τη στάση των εμπόλεμων απέναντι στο θεσμό αυτό.
5. Γιατί ὅσους εκδίωκε ο Λύσανδρος τους ἔστελνε υποχρεωτικά στην Αθήνα;
6. Ποια απήχηση είχε στους Αθηναίους η είδηση της συμφοράς και πώς κλιμακώνεται η συναισθηματική τους κατάσταση;
7. Ποιες αποφάσεις πήρε η εκκλησία του δήμου των Αθηναίων μετά τις πρώτες συναισθηματικές αντιδράσεις;
8. Τι φοβόνταν οι Αθηναίοι μετά τη δυσμενή έκβαση της σύγκρουσης στους Αιγούς ποταμούς;
9. Ποια διαχρονικά συμπεράσματα εξάγονται από τα εγκλήματα της αθηναϊκής ηγεμονίας εναντίον των μικρών ελληνικών πόλεων;

β. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Που κατευθύνθηκε ο Λύσανδρος μετά από τη Λάμψακο;
2. Ποια τύχη είχαν οι φρουροί των Αθηναίων;
3. Τι έκανε ο Λύσανδρος τους Αθηναίους που συναντούσε;
4. Σε βάρος ποιων είχαν διαπράξει εγκλήματα οι Αθηναίοι;

γ. Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

1. Όσους Αθηναίους ο Λύσανδρος συναντούσε στο Βυζάντιο
  - α. τους συνελάμβανε γιατί είχαν προδώσει την πόλη
  - β. τους εξανάγκαζε να καταφύγουν στην Αθήνα

- γ. τους άφηνε με την προστασία σπονδών
δ. τους εξασφάλιζε την παραμονή τους στο Βυζάντιο
2. Ο Λύσανδρος έστειλε τους Αθηναίους ασφαλείς στην πατρίδα τους
- α. από ανθρωπιστική διάθεση
β. για να μεταφέρουν το μήνυμα της άλωσης του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας
γ. γιατί αυτές τις εντολές είχε από τη Σπάρτη
δ. για να οξύνει το πρόβλημα του επισιτισμού
3. Όταν έφθασε η Πάραλος, ξέσπασε θρήνος στην Αθήνα, γιατί
- α. είχαν χάσει όλο το στρατό τους στην Προποντίδα
β. ήταν υποχρεωμένοι να συνθηκολογήσουν
γ. είχε βυθιστεί το ιερό πλοίο τους
δ. φοβούνταν τα αντίποινα των εγκλημάτων τους
4. Η εκκλησία του δήμου αποφάσισε μεταξύ άλλων:
- α. επιχωμάτωση ενός λιμανιού και επισκευή των τειχών
β. τοποθέτηση φρουρών και επιχωμάτωση λιμανιών εκτός από ένα επισκευή των τειχών και ανέγερση φυλακών
δ. επιχωμάτωση λιμανιών εκτός από ένα και ανέγερση τειχών
5. Μετά την ήττα των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς, ο Λύσανδρος δεν έσπευσε να πάει στον Πειραιά, γιατί:
- α. ήθελε πρώτα να απογυμνώσει από συμμαχούς τους Αθηναίους και να τους φέρει σε δύσκολη θέση λόγω της έλλειψης τροφίμων
β. δεν είχε σχετική εντολή από τους εφόρους της Σπάρτης
γ. ήθελε να δοκιμάσει την αντοχή των Αθηναίων
δ. δε γνώριζε ότι οι Αθηναίοι δεν είχαν πλέον άλλες ικανές ναυτικές δυνάμεις για να τον αντιμετωπίσουν
6. Ο Λύσανδρος μετά την καταστροφή των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς:
- α. εγκαθίδρυσε στις συμμαχικές προς την Αθήνα πόλεις δεκαρχίες
β. αδιαφόρησε για τις συμμαχικές προς την Αθήνα πόλεις
γ. διατήρησε στις συμμαχικές προς την Αθήνα πόλεις το δημοκρατικό πολίτευμα
δ. επέτρεψε στις συμμαχικές προς την Αθήνα πόλεις να γίνουν αυτόνομες
7. Ο αρμοστής ήταν:
- α. ο αρχηγός του στρατού
β. ο Σπαρτιάτης διοικητής κατεχόμενης πόλης
γ. ο Αθηναίος κυβερνήτης μιας πόλης
δ. ο αρχηγός της φρουράς μιας κατεχόμενης πόλης
8. Οι φρουροί των Αθηναίων:
- α. δολοφονήθηκαν από τους Σπαρτιάτες
β. εξοντώθηκαν από τους δυσαρεστημένους κατοίκους του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας
γ. αφέθηκαν ελεύθεροι μετά από «σπονδές»
δ. προσχώρησαν στον Σπαρτιατικό στρατό

ΣΩΣΤΟ-ΛΑΘΟΣ

- Έφυγαν στον Πόντο και έπειτα στην Αθήνα όσοι είχαν προδώσει το Βυζάντιο = ...
2. Όσους συλλάμβανε ο Λύσανδρος τους έστειλε με ασφάλεια στην Αθήνα = ...
3. Ο Λύσανδρος όρισε αρμοστή της Λαμψάκου τον Σθένελαο = ...
4. Όταν έφερε τα νέα η Πάραλος, ο θρήνος από την Αθήνα έφθανε στον Πειραιά = ...
Φοβήθηκαν οι Αθηναίοι ότι θα πάθουν ό,τι είχαν κάνει οι Σπαρτιάτες στους Μηλίους και τους άλλους = ...
6. Η Εκκλησία αποφάσισε να επιχωματώσουν τα λιμάνια εκτός από ένα = ...
7. Επίσης αποφασίστηκε «εὐτρεπίζειν τὰ τείχη καὶ ἐφιστάναι φυλακάς» = ...
8. Ο Λύσανδρος έσπευσε να καταλάβει το Βυζάντιο και την Καλχηδόνα γιατί οι δύο πόλεις βρίσκονταν σε καίριες θέσεις και είχαν σημαντική δύναμη = ...
9. Το Βυζάντιο είχε καταληφθεί από τον Αλκιβιάδη κατόπιν προδοσίας = ...
10. Οι κάτοικοι του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας πρόβαλλαν αντίσταση στον σπαρτιατικό στρατό = ...
11. Οι Αθηναίοι έμαθαν την είδηση της καταστροφής, ενώ η εκκλησία συνεδρίαζε = ...
12. Ένας αγγελιαφόρος μετέφερε την είδηση της συμφοράς από τον Πειραιά στην Αθήνα

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Να κλίνετε σε ενικό και πληθυντικό αριθμό τα παρακάτω ουσιαστικά: φρουρούς,

ἀσφάλειαν, ἄστν, ἐπιτηδείων, ἔνδειαν, ἄρμοστίην, ναῦς, νυκτός, συμφορά, οἰμωγή, τειχῶν, Αἰγινήτας, Ἑλλήνων, λιμένας, φυλακάς, πόλιν

2. Να γίνει χρονική αντικατάσταση στους ρηματικούς τύπους: ἔπλει, κατεστήσατο, προδόντες, ὑπεδέχοντο, ἔφυγον, ἐγένοντο, ἴδιοι, ἀπέπεμπεν, συλλεγῶσιν, ἔσεσθαι, καταλιπών, ἐπεσκεύαζεν, ἀφικομένης, ἐλέγετο, παραγγέλλων, ἀπολωλότας, πείσεσθαι, νομίζοντες, κρατήσαντες.

3. Να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση στα ρήματα: κατεστήσατο, ἔφυγον, ἐγένοντο, ἴδιοι, συλλεγῶσιν, ἐκοιμήθη, ἐποίησαν.

4. Να γράψετε τα παραθετικά των επιθέτων και επιρρημάτων: πλείους, θάπτον, μᾶλλον.

5. Να κλιθῶν οι αντωνυμίες στο γένος που βρίσκονται και στους δύο αριθμούς: αὐτόν, τινά, ὄσφ, οὐδεῖς, οἶα, ἑαυτούς, ἦ.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ

1. Να γράψετε ομόρριζα στα νέα ελληνικά των λέξεων: κατεστήσατο, ἀφέντες, προδόντες, ἴδιοι, εἰδώς, καταλιπών, ἀφικομένης, παραγγέλλων, ἀπολωλότας, ἔδοξε, πείσεσθαι.

2. Να γράψετε ἓνα συνώνυμο στα αρχαία ελληνικά για τα ρήματα ἔδοξε, κρατήσαντες, ἔπλει, ἴδιοι, φεύγει, καταλιπών, οἰμωγή, διήκω, ἕτερος.

3. Να γράψετε ἓνα αντώνυμο στα αρχαία ελληνικά για τις παρακάτω λέξεις: ἀποπλέω, ἄλλοθι, φεύγω, δίδωμι, ὕστερον, πλείους, ἀφικνοῦμαι, κρατῶ, οὐδεῖς, κοιμοῦμαι.

4. Να συνδυαστοῦν οι τύποι της Α στήλης με τα ρήματα της προέλευσης από τη Β στήλη (περισεύει ἓνα):

A	B
1. ἀσφάλειαν	α. ὀρῶ
2. ἀφέντες	β. σφάλω
3. εἰδώς	γ. δέω
4. ἴδιοι	δ. ἦδομαι
5. προδόντες	ε. δίδωμι
6. ἔνδειαν	στ. ἴημι
ζ. οἶδα	

5. Με ποιες λέξεις του κειμένου (σύνθετες ἢ απλές) ἔχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής: εμπορία, αποικιοκρατία, ἔνσταση, ἀδιάφορος, ἐξοικειώνω, ρήμα, πανωλεθρία, κάθετος, παράδοξα, εφικτός, σύγκλητος, νόμισμα.

6. Το ρήμα σκευάζω σύνθετο με τις παρακάτω προθέσεις στη νέα ελληνική σημαίνει ἀντίστοιχα, «τροποποιῶ – επανορθώνω ὅσα εἶπα – προετοιμάζω»:

α. κατὰ – διὰ – παρὰ

β. διὰ – ἀνά – παρὰ

γ. συν – ἐπί – ἀνά

δ. μετά – παρὰ – συν

7. Ομόρριζες των ἐλέγετο και ἀπολωλότας περιέχει η τετράδα:

α. πανώλης – παράλογος – λεξικό – ολέθριος

β. διαλογισμός – ἔλλειμμα – συλλογικός – ἐξώλης

γ. πανωλεθρία – λήξη – ἀπώλεια – ἐπιλογή

δ. καταναλωτής – διάλογος – ἀναλογία – ὄλεθρος

8. Ποια τετράδα περιέχει ἓναν τύπο μη ομόρριζο του ἔδοξε:

α. αἰσιοδοξία – δόγμα – ἐπίδοξος – ἀδόκητος

β. ἔνδοξος – δοκός – δοξασία – ὀρθοδοξία

γ. δογματίζω – δοξολογῶ – ἀδοξος – δοκησίσοφος

δ. ἐτεροδόξος – φιλοδοξία – δογματικός – δοξάζω

9. Να γράψετε την ετυμολογία των λέξεων: ἄρμοστίης, ἔνδεια, ἀσφάλεια, ὑπόσπονδος, οἰμωγή, ὕστεραῖος, εὐτρεπίζω, συμφορά, πολιορκία, φυλακή.

10. Να αντιστοιχίσετε τους αρχαίους τύπους με τη σημασία τους:

A	B
υπόσπονδος	θρήνος
οΐδα	οι νεκροί
συλλέγομαι	φρουρά
θᾶττον	την επόμενη μέρα
ἔνδεια	τρόφιμα
ἐπιτήδεια	επισκευάζω
οἰμωγή	αυτός που προστατεύεται από συνθήκες
εὐτρεπίζω	γνωρίζω
φυλακή	συγκεντρώνομαι
τῆ ὕστεραῖα	γρηγορότερα
οἱ ἀπολωλότες	έλλειψη, στέρηση

11. Να συμπληρώσετε τις φράσεις με παράγωγα ή σύνθετα της λέξης που δίνεται, ώστε να ολοκληρώνεται το νόημά τους:

- α. Αυτός που στέλνει ένα μήνυμα ή σήμα ονομάζεται ..... (πέμπω)
- β. Τα κέρδη που δεν δηλώθηκαν στις αρμόδιες υπηρεσίες λέγονται ..... κέρδη (φεύγω)
- γ. Η συσπείρωση πολλών ανθρώπων με κοινούς στόχους και με βάση ένα καταστατικό λέγεται ..... (συλλέγω)
- δ. Η τάση για συγκέντρωση σημαντικού αριθμού ανθρώπων στις μεγάλες πόλεις ονομάζεται ..... (άστυ)
- ε. Η είσοδος ενός πλοίου στο λιμάνι ονομάζεται ..... (πλέω)
- στ. Η σύμπλευση ενός συνόλου πλοίων προς κοινό τέρμα λέγεται ..... (ναῦς)
- ζ. Η μετά θάνατον καλή φήμη ενός ανθρώπου ονομάζεται ..... (ὑστερον)
- η. Το να μιλάει κάποιος με συντομία και περιεκτικότητα λέγεται ..... (λάκων)